

Lída Osecká

Rodné jméno a příjmení: Ludmila Štipáková

Národnost: česká

Datum narození: 6. září 1945

Místo narození: Brno

Datum úmrtí: 18. října 1999

Místo úmrtí: Brno

Sociální zařazení: Její otec Karel Štipák působil jako velkoobchodník s galanterií ve Velkém Meziříčí a Brně. Roku 1941 se oženil s pokladní Zdeňkou Knechtovou z Ivanovic. V 50. letech pak rodina neblaze pocítila probíhající kolektivizaci a znárodnování. Štipákoví přišli jak o prosperující firmu, tak o většinu rodinného jmění. Rodinný původ pak také značně ovlivnil osud jejich mladší dcery Lídy. S manželem Pavlem Oseckým měla čtyři děti, dceru Veroniku (1972), syna Vojtěcha (1974) a dvojčata Terezii a Jana (1975).

Akademické působení

Lída Osecká se narodila v Brně, avšak kvůli špatnému kádrovému posudku měla v rodném městě omezené možnosti vzdělání. Maturitu proto složila na střední všeobecně vzdělávací škole v Blansku. Poté byla zaměstnána v JZD a klempířské provozovně. V polovině 60. let, v době uvolnění režimu, nastoupila na Filozofickou fakultu UJEP v Brně, kde studovala obecnou psychologii. V rámci odborného vzdělání navštěvovala také semináře statistiky a matematiky, které vedl Pavel Osecký, její budoucí manžel. Vysokou školu absolvovala roku 1971 a ještě téhož roku nastoupila do Psychologické laboratoře ČSAV v Brně. O rok později obhájila disertační práci *Formální vztah mezi Eysenckovými dimenzemi a klasickými typy*, na jejímž základě získala titul PhDr. Nástup normalizace ukončil její další studium. Roku 1987 pak byla přinucena opustit rovněž Psychologickou laboratoř ČSAV.

Situace se změnila po sametové revoluci. Vrátila se do akademie věd, kde ji čekal rychlý kariérní postup. Nejprve byla zaměstnána jako samostatný odborný pracovník, poté se stala vědeckým pracovníkem a roku 1993 byla jmenována ředitelkou Psychologického ústavu AV ČR. V roce 1991 předložila kandidátskou disertační práci *Vývoj osobnosti v adolescenci* a získala titul CSc. Na částečný úvazek pak byla zaměstnána jako odborná asistentka na Psychologickém ústavu FF MU. Roku 1992 vyjela na stáž do USA, kde spolupracovala s Oregon Research Institute. Na základě habilitační práce *Aplikace shlukové analýzy v psychologii osobnosti* byla jmenována roku 1999 docentkou obecné psychologie.

Na brněnské filozofické fakultě vedla řadu diplomových a disertačních prací. Přednášela o metodologii, statistice a sociální percepci, kromě toho poskytovala konzultace pro výzkumné projekty a matematicko-statistické zpracování dat. Na katedře sociologie a sociální práce pak vyučovala základy statistiky. Své studenty vedla k formulační exaktnosti a jasné reflexi problémů.

Stala se členkou komisí pro habilitační řízení a doktorské studium na Filozofické fakultě MU, působila ve Vědecké radě Fakulty sociálních studií MU a zasedala v hodnotící komisi Pedagogické fakulty Hradce Králové. Zemřela nečekaně 18. října 1999 ve věku 54 let.

Výběr z díla

Badatelské zájmy Lídy Osecké byly velmi široké. Již od počátku své vědecké dráhy se zaměřovala na problematiku aplikace matematicko-statistických metod v psychologii a na psychologickou metodologii. Kromě toho se věnovala otázkám sociální percepce a osobnosti, psala o hodnotách (*Typologie hodnotových hierarchií*, 1991) či výkonové motivaci (*Vztah mezi výkonovou motivací a způsoby vyrovnávání se s náročnými životními situacemi u adolescentů*, 1997). Své znalosti shrnula v publikaci *Typologie v psychologii* (2001), která se zabývá metodami empirické klasifikace v psychologii prováděné pomocí tzv. shlukové analýzy.

Samostatně nebo ve spolupráci s jinými autory publikovala po roce 1990 více než padesát studií v českých i zahraničních časopisech a sbornících. Ve výzkumu Lídy Osecké však nešlo primárně o témata, kterými se zabývala, ale především o specifický přístup k psychologickým datům.

Ocenění vědeckou komunitou

Lída Osecká byla řešitelkou několika grantových projektů. V letech 1995–1997 vedla výzkum aplikace typologie v psychologii osobnosti, na počátku 90. let se zapojila do mnoha dalších projektů. Pod záštitou MŠMT se podílela projektu pro zkvalitnění výuky statistiky pro psychology prostřednictvím online systému a inovaci vyučování statistických metod pro psychology.

Pravidelně se účastnila českých i zahraničních konferencí, kde také velmi často sama přednášela. Stala se členkou řady zahraničních institucí, mezi něž patřily například Gessellschaft für Klassifikation, European Association of Personality Psychology, European Association of Psychological Assessment, International Society for the Study of Individual Differences a International Council of Psychologists. Od roku 1990 působila v redakční radě časopisu *Československá psychologie*. Byla členkou Vědecké rady Psychologického ústavu AV ČR v Praze, akreditační komise MŠMT a grantových komisí GA AV ČR a GA ČR. Od roku 1993 Psychologický ústav AV ČR vedla.

Profesní působení

Po maturitě pracovala jako úřednice a dělnice v JZD a v klempířské provozovně. V letech 1971–1987 zastávala funkci odborné pracovnice v Psychologické laboratoři Československé akademie věd. Kvůli nátlaku nadřízených však instituci opustila. Poté vystřídala několik zaměstnání. Dva roky pracovala v brněnské Tesle, roku 1989 nastoupila do Stavebního podniku města Brna, kde působila na pozici programátora analytika. Po roce 1989 se navrátila do Psychologického ústavu AV ČR a roku 1993 se stala jeho ředitelkou.

Evaluace

Lída Osecká patřila k předním osobnostem československé psychologie. Přestože musela čelit nepřízní komunikačního režimu, vědecky působila již před rokem 1989 – do oboru však významněji zasáhla teprve po sametové revoluci. Od roku 1993 stála v čele Psychologického ústavu AV ČR. Díky svému širokému vědeckému záběru a pronikavému intelektu dokázala identifikovat stěžejní témata svého oboru, vedla řadu grantů, organizovala vědecký život a na půdě Filozofické fakulty MU vchovala mnoho špičkových psychologů.

Ohlasy

Kolegyně a kolegové vzpomínají na doc. Oseckou nejen jako na vynikající odbornici, ale také jako na vzácného člověka. Byla jí vlastní názorová tolerance různých, často i protichůdných vědeckých koncepcí, schopnost vcítit se do postojů svých spolupracovníků, laskavý přístup k lidem a v neposlední řadě i smysl pro humor. \ Marek Blatný

S Liduškou Oseckou jsem se seznámil v polovině osmdesátých let minulého století, kdy i bylo možné zahlédnout s foliantem v podpaží – někdy to byla nejnovější monografie o posledních výzkumech inteligence, jindy kniha originálního přístupu k vývoji jedince, kterou nikdo v té době v Československu neznal, často monografie o nejnovějších výzkumech osobnosti či soubory článků, někdy též beletrie (milovaná science fiction) – kterak kráčí do kavárny U Kolbavy, kde se setkávala se spřízněnými psychology, obdivovateli jejího intelektu, někdy se právem obávajícími, že nedosáhnou k jejím vědomostem, ale především se těšícími na její brilantní závěry, lapidární shrnutí někdy dlouhých intelektuálních rozprav, na myšlenkové exkurzy s vhledy ostrými jak Occamova břitva pronikající k jádru problému a někdy nastavující zrcadlo nám, kteří zbytečnými slovy zakrývali nezralost... \ Ivo Čermák

Prameny a literatura

Archiv Masarykovy univerzity, fond A2 FF, habilitace a profesury, kart. 47/6.

Archiv Masarykovy univerzity, fond A1 RMU, osobní spisy, kart. 610/8.

BLATNÝ, Marek. Doc. PhDr. Lída Osecká, CSc. *Československá psychologie*, 2000, roč. 44, č. 1, s. 77–79.

BLATNÝ, Marek. Nedožitá sedmdesátiny L. Osecké. *Československá psychologie*, 2015, roč. 59, č. 4, s. 297.

BLATNÝ, Marek – ČERMÁK, Ivo – VIEWS, Josef. Doc. PhDr. Lída Osecká, CSc. In *Metodologie psychologického výzkumu: Konsilience v rozmanitosti*. Marek Blatný (ed.). Praha: Academia, 2006, s. 22–26.

ČERMÁK, Ivo. Přesnost myšlení a její transcendence. In *Metodologie psychologického výzkumu: Konsilience v rozmanitosti*. Marek Blatný (ed.). Praha: Academia, 2006, s. 19–21.

PhDr. Lída Osecká, CSc. (6. 9. 1945 – 18. 10. 1999). *Akademický bulletin* [online], 1993, č. 13. [cit. 20. dubna 2018]. Dostupné z: <<http://abicko.avcr.cz/archiv/1999/13/obsah/phdr.-lida-osecka-csc.-6.-9.-1945-18.-10.-1999-.html>>.

PILÁTOVÁ OSECKÁ, Terezie – PILÁT, Milan. Liduška a Pavel Osečtí – životní příběh v obrazech. In *Metodologie psychologického výzkumu: Konsilience v rozmanitosti*. Marek Blatný (ed.). Praha: Academia, 2006, s. 13–18.